

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені АДМІРАЛА МАКАРОВА

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 18

Миколаїв
2025

Редакційна колегія збірника:

Берестнєв В. Б., заслужений тренер (Миколаїв);
Бобіна О. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);
Гогоренко О. В., канд. філол. наук (Миколаїв);
Деркач В. М., заслужений тренер, канд. наук
з фіз. виховання та спорту, доц. (Миколаїв);
Карсканова С. В., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);
Коваль С. С., канд. фіз.-мат. наук, доц. (Миколаїв);
Матвієнко Л. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);
Матійко О. В., заслужений діяч мистецтв (Миколаїв);
Міняйлова А. В., канд. пед. наук, доц. (Миколаїв);
Наливайко В. С., канд. техн. наук, проф. (Миколаїв);
Трибулькевич К. Г., д-р пед. наук, доц. (Київ);
Філатова О. С., д-р філол. наук, проф. (Миколаїв);
Філіппова Н. М., канд. філол. наук, проф. (Миколаїв);
Чугуєва І. Є., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);
Шаповалова І. В., канд. філос. наук, доц. (Миколаїв)

Відповідальний за випуск: **Бобіна О. В.**

*Друкується за рішенням Вченої ради
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
(протокол № 4 від 26.11.2025 р.)*

Гуманітарний вісник НУК: збірник наукових праць. — Випуск 18. —
Г 94 Миколаїв : Іліон, 2025. — 156 с.

У віснику опубліковані статті, що узагальнюють досвід роботи та результати досліджень у сфері вищої освіти та інших галузях знань. Основні рубрики вісника відповідають напрямам гуманітарної підготовки та соціально-гуманітарної освіти, яка здійснюється Навчально-науковим гуманітарним інститутом Національного університету кораблебудування. Вісник розрахований на викладачів, наукових працівників, фахівців, молодих науковців у сфері вищої освіти.

УДК 001(062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

УДК 004.8:316

Кравчук О. Ю.

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), olha.kravchuk@nuos.edu.ua

Усикова О. М.

професорка кафедри обліку і оподаткування, Обліково-фінансовий факультет Миколаївського національного аграрного університету (Україна, Миколаїв), usykovaelena@gmail.com

МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК ЗА ДОПОМОГОЮ ШІ: ПРИВАТНІСТЬ, ЕТИКА ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Розглянуто використання штучного інтелекту для моніторингу розвитку соціальних навичок та пов'язаних із цим приватних даних, підкреслюючи необхідність жорстких заходів приватності та захисту чутливих відомостей. Обґрунтовуються етичні рамки з огляду на інформовану згоду, прозорість, недискримінацію та уникнення посилення соціальних упереджень, які можуть виникати через автоматизовані оцінки. У статті аналізується інтерпретація результатів із поясненням обмежень, контекстуальних факторів та відмінності між кореляцією та причинністю, з акцентом на відповідальне застосування технологій у навчальному та професійному середовищі.

Ключові слова: штучний інтелект, соціальні навички, приватність, етика, інтерпретація.

У сучасному освітньому, корпоративному та медіа-секторі зростає інтерес до використання штучного інтелекту для моніторингу та аналізу соціальних навичок, проте впровадження таких систем породжує складні питання приватності та етики, які потребують системного та критичного підходу. Приватність та захист даних полягають у мінімізації збирання чутливих відомостей, контролі доступу, безпеці зберігання та законному використанні даних відповідно до згоди суб'єкта; одночасно важливим є забезпечення прозорості щодо того, які дані збираються, для яких цілей вони обробляються та які наслідки можуть виникати. В рамках етичних рамок необхідно забезпечити інформовану згоду, прозору та зрозумілу інтерпретацію алгоритмічних висновків, запобігати дискримінації та упередженню, які можуть виникати через автоматизовані оцінки, і визнавати контекстуальність соціальних навичок, оскільки поведінкові сигнали та залежності суттєво залежать від ситуації, культури та цілей взаємодії; це означає, що валідність вимірювань потребує критичного підходу до інтерпретації, розмежування кореляції та причинності, а також чітких меж застосування технологій у навчальному та професійному середовищі.

Права суб'єкта включають доступ до даних, можливість їх виправлення та обмеження використання; відповідальність за рішення, згенеровані штучним інтелектом, має розподілятися між розробниками, освітніми чи корпоративними інституціями та відповідальними за впровадження, з акцентом на відповідальне застосування та контроль за довгостроковими наслідками. У цьому контексті важливі різні середовища використання – освіта, медицина, бізнес – які мають різні вимоги до приватності, законодавства та етичних норм, тому необхідно досягати балансу між інноваціями та захистом прав

людини шляхом запровадження принципів регулярних етичних аудитів, прозорих політик використання даних та незалежних механізмів контролю; водночас розробники й користувачі мають визначати рамки використання прихильне до навчальних цілей чи діагностики й забезпечувати механізми моніторингу довгострокових ефектів.

Моніторинг розвитку соціальних навичок за допомогою штучного інтелекту обіцяє більш обґрунтовані та персоналізовані підходи до навчання, коучингу та професійного розвитку. Проте успішна реалізація таких систем потребує глибокого розуміння психологічних процесів, які лежать в основі соціальної взаємодії, а також чіткої взаємодії між приватністю, етикою та валідністю інтерпретацій. Врахування психологічних моментів дозволяє не лише підвищити точність вимірювань, але й зменшити ризики стигматизації, тривоги та недовіри.

Приватність розглядаємо через психологічний фактор довіри: рівень довіри користувачів до системи прямо впливає на відкритість відповідей та якість даних; заохочення прозорості, зрозумілі пояснення цілей збору даних та контроль над згодою підвищують готовність до участі; тривога перед моніторингом може зменшуватися за рахунок адаптивних UX-процедур, які зменшують стрес, таких як дозований збір даних, можливість паузи та чіткі сигнали стану збору; сприйняття конфіденційності залежить від комунікації про заходи мінімізації даних та контроль доступу. Етику розглядаємо як психологічні фактори, формують відповідальне застосування: прозорість щодо цілей, методів та ризиків; інформована згода з урахуванням культурного та освітнього контексту; недискримінація та культурна чутливість враховують різноманітність культур та контекстів, щоб уникати упереджених висновків; відповідальність за інтерпретацію

покладають на спільну команду психологів та розробників, забезпечуючи пояснюваність, перевірку надійності та можливість оскарження висновків; психолого-етичні рамки вимірювань можуть базуватися на моделях емоційного інтелекту.

Інтерпретація результатів з психологічними ментальними підкреслює контекстуальність: соціальні навички залежать від ситуації, ролей та культурних норм; необхідно враховувати контекст взаємодії; кореляція проти причинності потребує використання обґрунтованих моделей причинності та демонстрації меж висновків; індивідуальні відмінності включають рівень тривоги, стилі комунікації, рівень цифрової грамотності та попередній досвід використання технологій; мотивація та навчальний контекст можуть зворотньо впливати на вираження навичок та відповіді в анкетах; ефекти взаємодії із системою, такі як адаптивна підстроюваність та підтримуючий зворотний зв'язок, слід тестувати та враховувати під час дизайну.

Практичні рекомендації включають впровадження комплексних індикаторів, що поєднують поведінкові сигнали з опитуваннями та самооцінкою з обґрунтуванням психологічних концепцій; розробку інтерфейсів, що знижують тривогу та підвищують довіру з можливістю паузи та виправлення помилок; використання валідних психологічних моделей для обґрунтування вимірювань, міжкультурні перевірки та тест-ретест; забезпечення прозорості політик використання даних і надійних меха-

нізмів захисту та оскарження результатів. Висновок підкреслює, що інтеграція психологічних факторів у моніторинг соціальних навичок за допомогою ШІ дозволяє підвищити точність вимірювань та відповідальність за використання даних, водночас зменшуючи ризики приватності та дискримінації, та потребує міждисциплінарного партнерства між психологами, фахівцями з етики, юристами та розробниками для балансу інновації, довіри та поваги до людської гідності.

Соціокультурні та правові ризики: ШІ може впливати на робочі процеси, приватність, авторські права та автономію людей; треба дотримуватися законодавчих норм, дбати про захист персональних даних, попереджати використання ШІ у маніпулятивних або небезпечних цілях, забезпечити механізми зворотного зв'язку з користувачами та регуляторні відповідності; також важливо враховувати соціокультурні відмінності, уникати культурного імперіалізму, і забезпечити адаптацію під локальний контекст, етичні норми та стандарти безпеки.

Література

1. Іванов О. І. (2022). Етика даних у штучному інтелекті: підходи до відповідального використання. Львів: ЛНУ ім. І. Франка. 284 с.
2. Річардсон К. (2021). Етика штучного інтелекту: перспективи та виклики. Київ: Видавничий дім «Етика ШІ». 320 с.
3. Тихонов В. Р. (2023). Етичні аспекти використання штучного інтелекту в дослідженнях. Харків: Освіта. 210 с.

Kravchuk O., Associate Professor of the Department of Social and Humanitarian Sciences and Philosophie, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), olha.kravchuk@nuos.edu.ua

Usykova O., Professor of Department of Accounting and Taxation, Faculty of Accounting and Finance of Mykolayiv National Agrarian University (Mykolaiv, Ukraine), usykovaelena@gmail.com

MONITORING THE DEVELOPMENT OF SOCIAL SKILLS WITH THE HELP OF AI: PRIVACY, ETHICS, AND INTERPRETATION OF RESULTS

The use of artificial intelligence for monitoring the development of social skills and related sensitive data is discussed, emphasizing the need for stringent privacy measures and protection of confidential information. Ethical frameworks are warranted with regard to informed consent, transparency, non-discrimination, and the avoidance of reinforcing social biases that can arise from automated assessments. The article analyzes the interpretation of results with explanations of limitations, contextual factors, and differences between correlation and causation, with a focus on responsible application of technologies in educational and professional settings.

Key words: artificial intelligence, social skills, privacy, ethics, interpretation.

ЗМІСТ

ІНКЛЮЗІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА	4
<i>Бережник О. В., Коренева Ю. П.</i> Емоційна грамотність як чинник збереження психологічного здоров'я студентської молоді в умовах соціальної нестабільності.....	6
<i>Білокамінська Л. А., Чугуєва І. Є.</i> Професійна самореалізація як чинник становлення особистості жінок.....	8
<i>Демкова Н. Ю., Рогальська-Яблонська І. П.</i> Особливості адаптації дітей шестирічного віку до навчальної діяльності	10
<i>Дігтяренко В. Ю., Литвиненко І. С.</i> Захисні механізми психіки в умовах стресових ситуацій.....	12
<i>Заїка Г. О., Олексюк О. М.</i> Соціально-психологічна робота з жінками, які стали жертвами домашнього насильства.....	14
<i>Карсканова С. В., Прийма О. М.</i> Особливості сепарації підлітків з особливими освітніми потребами.....	16
<i>Карсканова С. В., Ніязов Р. В.</i> Вибір стратегій поведінки особистості при внутрішньоособистому конфлікті.....	18
<i>Кравчук О. Ю.</i> Інклюзивне освітнє середовище в закладах вищої освіти: концепції, виклики та траєкторії розвитку	21
<i>Кравчук О. Ю.</i> Штучний інтелект як інструмент підтримки практики психологів у роботі з інклюзивними учнями.....	23
<i>Кравчук О. Ю., Новікова Г.</i> Інклюзивні підходи до психосоціальної підтримки підлітків: адаптація до різних потреб та контекстів	25
<i>Кравчук О. Ю., Райковська В. М.</i> Профорієнтація дітей з особливими потребами: міжгалузевий підхід, індивідуальна підтримка та інклюзивні траєкторії розвитку.....	27
<i>Кравчук О. Ю., Ускова О. М.</i> Моніторинг розвитку соціальних навичок за допомогою ШІ: приватність, етика та інтерпретація результатів	29
<i>Кравчук О. Ю., Христиановська Л. А.</i> Роль сім'ї та партнерського оточення в процесі психологічної реабілітації жінок	31
<i>Курчатова А. В.</i> Теоретико-методологічні підходи розкриття механізмів реалізації супервізії в інклюзивній освіті.....	33
<i>Ларченко І. В., Богданова О. В.</i> Інноваційні тенденції та впровадження технологій штучного інтелекту у вищій освіті.....	35

Ларченко І. В., Іщенко О. А.	Модераційний ефект емоційного інтелекту у збереженні автономної мотивації студентів в умовах стресогенності.....	38
Ларченко І. В., Іщенко Я. П.	Взаємозалежність когнітивних та емоційних процесів у стані довготривалого стресу в осіб, що мешкають у прифронтових зонах.....	40
Литвиненко І. С.	Послуга раннього втручання – перша сходинка інклюзії.....	43
Литвиненко І. С., Гончарова О. О.	Емоційне вигорання працівників гуманітарної сфери та представників допомагаючих професій в контексті ургентного реагування	44
Литвиненко І. С., Джигота Е. В.	Деякі аспекти психологічної допомоги військовим після повернення з зони бойових дій засобами арттерапії.....	47
Литвиненко І. С., Малюжеко М. В.	Формування пізнавальної мотивації у дітей молодшого шкільного віку	49
Матко Д. А., Олексюк О. М.	Вплив соціальних мереж на формування ціннісно-сислової сфери особистості.....	51
Матко Д. А., Олексюк О. М.	Соціальні мережі як середовище конструювання ідентичності та ціннісних пріоритетів.....	53
Межуєва К. Д., Олексюк О. М.	Особливості ментального здоров'я жінки у перинатальний період	55
Межуєва К. Д., Олексюк О. М.	Психологічні особливості адаптації до вагітності та подолання ознак посттравматичного стресового розладу, отриманого внаслідок пережитих психотравмуючих ситуацій.....	57
Михальченко Н. В.	Складові готовності майбутніх вчителів початкових класів до розвитку рефлексії учнів в умовах інклюзивного навчання	60
Михальченко Н. В., Криницька О. О.	Психологічна підтримка осіб, які пережили травматичні події: комплексний аналіз методів, ефективності та факторів впливу	63
Михальченко Н. В., Михальченко І. В.	Симптоми професійного вигорання педагогів та фахівців	65
Мірзоян К. О.	Взаємозв'язок самооцінки та рівня самоактуалізації у творчих особистостей.....	68
Мочалова О. В.	Особливості розвитку пізнавальних процесів дітей дошкільного віку з порушенням інтелектуального розвитку.....	69
Олексюк О. М., Корнієнко В. А.	Особливості проявів ПТСР у військових і шляхи запобігання.....	71
Прасол Д. В.	Характер і причини визначення інвалідності серед осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіти за умови інклюзивного навчання.....	73
Сінченко В. М., Коренева Ю. П.	Майндфулнес-практики як засіб збереження психоемоційної стійкості у волонтерській діяльності в умовах воєнного часу	75
Сеннар К. Б., Олексюк О. М.	Вплив професійного іміджу на ефективність консультативної діяльності психолога	77
Сеннар К. Б., Олексюк О. М.	Імідж психолога як чинник успішної професійної реалізації	79

Ткаченко О.	Прояви булінгу в закладах середньої освіти.....	81
Тур О. В.	Управління інклюзією у закладах вищої освіти: стратегії формування інклюзивної культури та їх вплив на результативність закладу освіти.....	82
Чугуєва І. Є., Мачечук Н. В.	Психологічні чинники соціальної реінтеграції учасників бойових дій	84
Яблонський А. І., Савицький О. В.	Теоретичні підходи до вивчення бойового стресу у військовослужбовців.....	86

МИКОЛАЇВЩИНА І ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Бєляков Д.	Імператорський Новоросійський університет – метеорологічна перлина Північного Причорномор'я.....	89
Галєєва М.	Психологічна допомога сім'ям загиблих воїнів.....	91
Гей С. П.	Грецькі топоніми Північного Причорномор'я: історико-лінгвістичний аспект	92
Гранченко М. В., Хрящевська Л. М.	Відкриття перших закладів освіти в Одесі (1794–1830-ті рр.)	95
Коваль Г. П., Ляшенко І. О.	Висвітлення моментів життя караїмів Одеси на сторінках газети «Одесские Новости» в кінці XIX – на початку XX ст.	96
Костирко Т. М.	Штучний інтелект як інструмент збереження культурної спадщини університетів.....	97
Нефьодов Д.	Освітнє та громадське значення історичного краєзнавства в сучасних вітчизняних закладах освіти	99
Рижева Н., Довбня В.	Пам'яткоохоронна діяльність на території Миколаївської області (2000–2019 рр.).....	101
Рижева Н., Михайлов М.	Культурні взаємовпливи у декоративному оздобленні піхов мечів Київської Русі	102
Семешин Е.	До біографії Валерії Містюк: Уродженка Миколаєва в історії радянської психології.....	104
Сергієва Ю. С., Матвієнко Л. В.	Експерименти на Засільському цукровому заводі: історичний екскурс.....	105
Тернович Б. П.	Голокост на Миколаївщині.....	106
Ткаченко О.	Прояви булінгу в закладах середньої освіти: теоретичний аналіз	107
Філенко А., Нефьодов Д.	Західна історіографія господарської реформи у СРСР 1965 р.	108
Фьольдварі Шандор.	Український газ під Чорним морем і перспективи турецьких інвестицій	111
Шевченко А.	Становлення землеробства у Буджаку на початку XIX ст.	112
Шевчук В.	Український націонал-комунізм 1918–1921 рр.: історіографічний та джерелознавчий аналіз	114

ДИЗАЙН

Данильченко Н. В., Гавловська Д. А.	Сучасні концепції в проектуванні дизайну плавучих будинків	116
Матійко Н. О., Бєлосвіт Я. О.	Управління дизайном в епоху цифрових технологій: синергія комп'ютерної графіки та креативних процесів.....	118
Матійко О. В., Обухова В. О.	Сучасні текстильні матеріали в інтер'єрних макетах: імітація оббивки і декоративних елементів.....	119
Портнов Д., Атанова Є.	Значення академічного рисунка у формуванні конструктивного мислення майбутніх дизайнерів.....	121

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ**Вакуліна Л. М., Лагерний Д. І.**

Фізичне виховання як компонента патріотичного формування молоді 123

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ**Бобіна О. В.** Як працює Гуманітарний інститут на четвертий рік Великої війни 126**Валуєва Ю. А., Чурсіна А. О., Шаповалова І. В.**

Розвиток освіти південної України у XIX–XX ст. 130

Васильєва В. В., Лукашик В. І., Шаповалова І. В.

Війна і психічне здоров'я українців в умовах воєнного стану 132

Волкотрубенко Є. О., Шаповалова І. В.Еволюція портової інфраструктури Миколаївщини
як чинник економічного зростання південного регіону 135**Запесочний Н. О., Шаповалова І. В.**Розвиток суднобудівної промисловості Миколаївщини:
історичний вимір та сучасні перспективи 136**Залізко А. С., Шаповалова І. В.**Формування багатонаціонального культурного середовища
Північного Причорномор'я (кінець XVIII ст. – XIX ст.) 138**Корольова Т. М., Кравчук О. Ю.**Психологічні чинники медіаграмотності як елемент соціальної
компетентності індивіда 140**Михальченко Н. В., Молчанова О. М.**Готовність майбутніх вчителів початкових класів
до організації навчальної діяльності молодших школярів 141**Моїсеєнков А. В., Шаповалова І. В.** Особливості соціально-економічного життя

Північного Причорномор'я у період 1917–1921 рр. 144

Надточій І. В.Взаємодія медицини та освіти у реалізації програм раннього
втручання у розвиток дитини 146

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ СТАТЕЙ 154

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ 155